

Afgørelser – Reg. nr.: 01344.00

Fredningen vedrører: Jerup Hede

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 08-02-1951

Fredningsnævnet 12-07-1950

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET>

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1951, den 8. februar, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1004/50 vedrørende fredning af et areal med rimmer og dobber på Jerup Hede, Råbjerg sogn.

Den af fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds den 12. juli 1950 afsagte kendelse er sålydende:

"På foranledning af naturfredningsrådet er der for fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds og de dermed i forbindelse stående købstæder rejst sag angående fredning af karakteristiske arealer med rimmer og dobber på Jerup hede.

Naturfredningsrådet har til støtte for sin henvendelse anført følgende:

"Det vil være nævnet bekendt, at der i egnen nord for Frederikshavn på strækningen mellem Gaardbo sø og Elling findes et højst ejendommeligt landskab, bestående af de såkaldte rimmer og dobber, et landskab, som i sin karakter og tilblivelsesmåde indtager en ganske enestående stilling i vort land. Hele Skagens odde, d.v.s. hele terrænet nord for linien Frederikshavn-Tversted, er på et geologisk set meget sent tidspunkt af landets historie bygget op ved et intimt sammenspil mellem havets kræfter, flyvesand og tørvemosedannelser. Disse kræfter kan i deres veksel-

virkning, der yderligere kompliceres ved landets gradvis skete og forskelligartede hævnning, have frembragt meget vekslende landskaber, og et af de mærkeligste af disse er netop det her omhandlede. For ikke at bruge unødigt plads på nærmere forklaring og beskrivelse tillader man sig at henviser til hoslagte uddrag af Axel Jessens "Vendsyssels Geologi" (D.G.U.V.rk. Nr. 2) med tilhørende kort. Af denne beskrivelse vil det klart fremgå, at det drejer sig om et landskab af en meget karakteristisk egenart. I sin fulde udvikling eksisterer denne landskabs-type kun i det omhandlede terræn nord for Frederikshavn. Mindre tilløb til en lignende dannelse findes dog også nord for Hals, men her dårligere udviklet.

Man må fra videnskabelig side stærkt understrege det ønskelige i, at et par egnede partier af dette terræn unddrages ødelæggelse ved den systematiske kultivering, der nu er påbegyndt, hvorfor man tillader sig at anmode nævnet om at søge 2 passende og særdeles karakteristiske arealer fredet.....

Når man har valgt just disse 2 arealer, skyldes det, at de begge på en gang er karakteristiske for landskabet i deres geologiske opbygning, men samtidig så meget forskellige ved deres plantevækst, at de repræsenterer de for området ejendommelige typer af vegetationsformationer.

På det nordlige areal (syd for Lyngs hede) finder man begge de typer, der er fremherskende for den overvejende del af hele dette mærkelige landskab. De af sand opbyggede rimmer er tør lynghede med de dertil hørende plantearter, som det ikke vil være nødvendig her at anføre. I de af større eller mindre fugtighed prægede dobber, snart smalle, snart bredere dalsænkninger mellem rimmerne, er i tidens løb fremkommet en mosedannelse, hvis vegetationstyper er forskellige, alt efter graden af fugtighed og den benyttelse, de har været genstand for. Uden heller ikke for disse typers vedkommende at gå i enkeltheder skal det kun bemærkes, at man i dobberne finder dels "græsklædte" moser, en slags eng, der

har været opretholdt som sådanne ved bjergning af hø, dels lyngmose, hvor tørvemassen har været af den beskaffenhed, at man har kunnet benytte disse arealer til tørveskær. Overgange mellem disse to typer forekommer i stor mængde.

På det sydlige areal (syd for Jerup station) er endnu bevaret et overordentlig smukt egekrat, der vidner om, at adskillige rimmer indenfor området i stedet for lynghede har kunnet bære i alt fald et tilløb til skovdannelse. Krattene er omtalt i A. Peter Gaardboe: Fortidsminder fra Vendsyssel (1893) og botanisk beskrevet af E. Warming i: Ekursionen til Skagen i Juli 1896 (Botanisk Tidsskrift, Bd. 21, s. 88-92). Det vil være af meget stor værdi at frede disse meget ejendommelige vidnesbyrd om, hvorledes eg og dens ledsagere af andre træarter, buske og urter har kunnet finde vej til rimmerne og der trods meget ublide kår bevaret tilværelsen gennem utvivlsomt lange tidsrum."

Naturfredningsrådet har med hensyn til fredningens indhold foreslået fredningen iværksat således, at arealerne forbliver i den nuværende tilstand.

Det nordlige areal er beliggende på Jerup hede i Raabjerg sogn og det sydlige på Jerup hede i Elling sogn, benævnt "Kalmerrimmer".

Hvert af arealerne behandles under en særlig sag, og nærværende kendelse vedrører det nordlige.

Fredningsnævnet, der har besigtiget arealet, derunder også sammen med naturfredningsrådet, og i forbindelse hermed givet samtlige 24 lods-ejere og andre i ejendommene berettigede lejlighed til at udtale sig, finder, at arealet på grund af dets ejendommelighed, egenartede skønhed og den naturvidenskabelige interesse, der er knyttet til det, bør bevares for eftertiden og derfor bør fredes.

Af de fremsatte udtalelse anføres følgende:

Gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen, matr. nr. 23a og 24a Raabjerg,

Raabjerg sogn, har protesteret mod fredningen, idet han har oplyst, at der kan graves tørv på arealet. Han ønsker at afvente udviklingen, efterhånden som staten, (straffelejren på Kragsskovhede) opdyrker de omliggende arealer.

Husmand Aksel Martin Henriksen, matr. nr. 21a Raabjerg, har protesteret mod fredningen og sluttetsig til det af gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen anførte.

Husmand Frans Houkjær, matr. nr. 16a Raabjerg, har protesteret imod fredningen og oplyser, at gårdejer Kristen Nielsen har tinglyst brugsret til ejendommen. Gårdejer Nielsen har ligeledes protesteret, idet han har oplyst, at der graves tørv på arealet. Han har iøvrigt udtalt sig som gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen.

Gårdejer Niels Chr. Olesen, matr. nr. 1a Raabjerg, har intet haft mod fredningen at erindre mod fuld erstatning, idet han har gjort gældende, at arealet bliver værdiløst for ham, hvis fredningen gennemføres. Han vil da hverken kunne grave tørv eller slå lyng som nu. Han mener dog, at den gode halvpart ved den af fredningsnævnet under sagens gang efter aftale med naturfredningsrådet foretagne ændring af det til fredning foreslåede areals grænser nu er udenfor fredningen. Hans indtægt er ca. 100 kr. årligt + et læs tørv. Han påstår sig tilkendt i erstatning 200 kr. pr. ha.

Gårdejer Carl Erik Troldborg, matr. nr. 32a og 36a Raabjerg, har intet mod fredningen at erindre imod erstatning som de øvrige. Han bruger ikke parcellerne til noget.

Fru Kristine Hjorth, matr. nr. 11a Raabjerg, fru Margrethe Suenson, matr. nr. 10a Raabjerg, og fru Dagny Ingenohl, matr. nr. 9a Raabjerg, har alle forbeholdt sig erstatning, hvis der kan graves tørv på deres arealer.

Overretssagfører Aage Bjørndal, matr. nr. 29a Raabjerg, har samtykket i fredningen forudsat, at de tilstødende parcelejere samtykker og mod erstatning som disse.

Gårdejer Kristian Grothe Skiveren, matr. nr. 4a Raabjerg, har intet imod fredningen mod erstatning for lyngslagning og tørvegravning. Han ved ikke, om der er tørv i arealet, eller hvorledes det forholder sig med lyngslagning udover, at der bliver slået lyng til vejbelægning.

Husmand Johannes Petersen, matr. nr. 13e Sørig, Raabjerg sogn, har oprindelig protesteret mod fredningen, idet han har gjort gældende, at dobberne var opdyrket og beplantning af rimmerne påbegyndt, og at han ikke kunne eksistere på ejendommen, hvis fredningen skulle gennemføres. Efter at være gjort bekendt med, at de opdyrkede arealer stadig kan gøres til genstand for dyrkning, mener han nok at kunne eksistere på ejendommen, men vil helst være fri for fredningen og forlanger i erstatning 2000 kr. samt ret til at grave tørv til eget forbrug.

Husmand Kristen Jensen Svennum, matr. nr. 14a Sørig, har intet imod fredningen mod en erstatning af 200 kr. pr. ha, idet han bruger arealet til græsning af køer.

Husmand Niels Peter Madsen, matr. nr. 8a Sørig, har intet imod fredningen mod passende erstatning, fordi han ikke kan slå lyng.

Husmand Vald. Sørensen, matr. nr. 9a Sørig, har intet imod fredningen mod en erstatning af 200 kr. årlig i de første 20 år for at undlade at slå lyng og for fredningen i det hele. Han slår nu lyng til kommunevejene for ca. 200 kr. årlig.

Gårdejer Alfred Nielsen, matr. nr. 10b og 11 Sørig, har intet imod fredningen mod erstatning. Han har oplyst, at han har en 40 årig plantage på 2 ha af arealet, og at der er muresand i nogle af bakkerne. Han forbeholder sig ret til at foretage nyplantning i plantagen og til at tage sand til eget brug; i modsat fald må erstatningen forhøjes. Det samme gælder, hvis han ikke må afgræsse arealet med køer.

Gårdejer Thomas Lyngshede, matr. nr. 12a Sørig, har intet haft mod fredningen at erindre.

Husmand Chr. Pedersen, matr. nr. 20g Raabjerg, har intet imod fred-

ningen mod en erstatning på 175 kr. pr. ha, svarende til den pris, han gav for arealet, da han købte det i 1947.

Raabjerg sogneråd har protesteret imod fredningen f.s.v. denne måtte lægge hindringer i vejen for gennemførelsen af projektet til en vej fra Aalbæk til Sindal.

Det bemærkes, at fru Clara Jul Skallerup forsåvidt angår matr. nr. 20g Raabjerg, og statskassen, forsåvidt angår matr. nr. 12a Sørig, har anmodet om, at den erstatning, der eventuelt kommer til udbetaling i anledning af fredningen, må blive indbetalt som ekstraordinært afdrag på de respektive lån.

Nævnet bestemmer herefter, at den del af følgende matr. nr., nemlig 22a, 23a og 24a, 34a, 21a, 20g, 19c, 16a, 1a, 32a og 36a, 11a, 10a, 9a, 8, 31a, 30a, 29n, 7a, 4a Raabjerg, Raabjerg sogn, og 13e, 14a, 8a, 9a, 10b og 11, 12a Sørig, Raabjerg sogn, der ligger indenfor den med en grøn skygget linie på det under sagen som bilag XIX fremlagte kort 1:4000 angivne grænse, og som tilhører de nedennævnte ejere, vil være at frede således, at der pålægges arealerne følgende servitut:

Tilstanden på arealerne må ikke forandres, men disse skal henligge på samme måde som hidtil. De må som følge heraf ikke yderligere opdyrkes eller beplantes, ligesom de ikke må græsses eller bebygges. Høslet på de smalle engstrimler kan dog finde sted i samme omfang som hidtil. Lyngslagning må ikke finde sted. Selvsæede nåletræer bør fjernes. Der må ikke på arealerne foretages gravning af jord, tørv, lyngtørv, sten, grus, sand eller ler eller i det hele taget noget som helst indgrob i jordsmonnet. Der må ikke på arealerne anbringes master, boder, skure eller andre indretninger, der kan virke skæmmende. Henlæggelse af affald må ikke finde sted. Jagten kan udøves som hidtil. Ejeren af matr. nr. 13e Sørig, nu husmand Johannes Petersen, der er den eneste lodsejer, der bor ved sin lod, kan som hidtil gøre sine fredede, opdyrkede arealer til genstand for dyrkning, ligesom han kan grave tørv til eget brug.

Der tillægges almenheden adgang til arealerne ad eksisterende vej og ret til at færdes til fods og til at opholde sig på arealerne, opdyrkede arealer dog undtaget. Dog må der ikke dannes nye stier, og teltslagning, kampering og bålænding er ikke tilladt.

Al færdsel og ophold på arealerne sker iøvrigt efter fredningsnævnets nærmere bestemmelse og under iagttagelse af de ordensregler, dette måtte foreskrive. Måtte det vise sig nødvendigt af hensyn til fredningen, kan nævnet helt eller delvist forbyde færdsel og ophold på dele af arealerne.

Påtaleret har fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds og naturfredningsrådet, hver for sig eller i forening.

Efter at forlig forgæves har været prøvet, har nævnet fastsat følgende erstatninger:

<u>Matr. nr.</u>	<u>By og sogn</u>	<u>ejer</u>	<u>ha</u>	<u>erstatning</u>
22a	Raabjerg by og sogn	gdr. Aage Andersen, Bunken pr. Aalbæk	4,90	750 kr.
23a og 24a	ibd.	gdr. Jens Chr. Jensen Larsen, Bunken	13,12	2000 "
34a	ibd.	hmd. Jens Peter Christensen, Bunken	0,96	200 "
21a	ibd.	hmd. Aksel Martin Henriksen, Bunken	3,67	550 "
g	ibd.	husejer Chr. Pedersen, Bunken Af dette beløb udbetales 750 kr. til fru Clara Jul Skallerup, Jernbanegade 4, Hjørring, som afdrag på det til samme den 13. maj 1947 lyste pantebrev	9,95	1500 "
19c	ibd.	hmd. Chr. Eriksen, nu Chr. E.C. Rump, Bunken pr. Aalbæk	1,69	250 "
16a	ibd.	hmd. Frans Ejnar Houkjær, Lodskovad pr. Aalbæk	1.14	200 "
1a	ibd.	gdr. Niels Chr. Olesen, Raabjerg gl. præstegård	10,60	1800 "
72a og 36a	ibd.	gdr. Carl Erik Troldborg, Troldborg pr. Aalbæk	<u>3,19</u>	<u>500 "</u>
		at overføre	49,22	7750 kr.

<u>atr. nr.</u>	<u>By og sogn</u>	<u>Ejer</u>	<u>ha</u>	<u>erstatning</u>
		overført	49,22	7750 kr.
11a	Raabjerg by og sogn	gødske fru Kristine Hjorth, Raabjerg pr. Aalbæk	1,34	200 "
10a	ibd.	fru Margrethe Suenson, Kgs. Nytorv 28, Kbhvn.	1,38	200 "
9a	ibd.	fru Dagny Ingenohl, nu fru Margr. Suenson	1,37	200 "
8	ibd.	A/S Slaabakkegaardsfonden v/dir. Smith, Raabjerg pr. Aalbæk	0,93	200 "
31a	ibd.	hmd. Ludvig Jensen Husth, Raabjerg pr. Aalbæk	0,95	200 "
30a	ibd.	hmd. Aksel Johannes Berg, nu fru Michaela Smith, Raabjerg pr. Aalbæk	0,93	200 "
29n	ibd.	Orsagf. Aage Bjørndal, Holstebro	3,55	550 "
7a	ibd.	hmd. Niels Peter Christensen, Skiveren pr. Aalbæk	0,96	200 "
4a	ibd.	gdr. Niels Chr. Marinus Nielsen, nu gdr. Chr. Grothe Skiveren, Skiveren pr. Aalbæk	3,08	500 "
13e	Sørig by, Raabjerg sogn	hmd. Johs. Pedersen, Sørig pr. Aalbæk	6,64	1500 "
14a	ibd.	hmd. Chr. Jensen Svennum, Hvims pr. Aalbæk nu Harald Søndergaard	12,44	1900 "
8a	ibd.	hmd. Niels Peter Madsen, nu hmd. Arnold H. Madsen, Rimmen pr. Aalbæk	1,65	250 "
9a	ibd.	hmd. Vald. Sørensen, Uggerhald pr. Aalbæk	4,72	850 "
10b og 11	ibd.	grd. Alfred Nielsen, Vester Lyngshede pr. Aalbæk	7,65	1200 "
12a	ibd.	gdj. Thomas Lyngshede, Lyngshede pr. Aalbæk Der findes ikke anledning til at udbetale nogen del af denne erstatning til statskassen	2,59	400 "
			<u>ialt 99,40</u>	<u>16300 kr.</u>

tilligemed renter heraf 4% p.a. fra datoen for denne kendelse, indtil betaling sker.

Forsåvidt det fredede areal omfatter en del af et matrikulsnummer, vil dette være at udstykke og det fredede at matrikulere særskilt uden udgift for ejeren.

Da gennemførelsen af denne fredning findes at være en sag af stor betydning for hele landet, vil de fastsatte erstatninger med renter være at udrede med $\frac{2}{3}$ af statskassen og $\frac{1}{3}$ af Hjørring amtsfond."

Sagen er forelagt overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, 3. stk., hvorhos kendelsen er indanket af gårdejer Alfred Nielsen og husejer Chr. Pedersen.

Overfredningsnævnet har den 19. august 1950 besigtiget de pågældende arealer. Til mødet var samtlige ejere indvarslet.

Man vedtog at lade ejendommen matr. nr. 16a Raabjerg by og sogn, tilhørende husmand Frans Ejnar Houkjær udgå af fredningen.

Der opnåedes enighed med husejer Chr. Pedersen om, at erstatningen fastsættes til 1700 kr. Halvdelen af beløbet udbetales til panthaveren Clara Juhl Skallerup.

Der opnåedes ligeledes enighed med gårdejer Alfred Nielsen, idet man besluttede at imødekomme hans ønske om tilladelse til at tage sand på arealet til eget brug og at benytte arealet til græsning.

Det vedtoges at imødekomme de af gårdejer Thomas Lyngshede^{husmand Johs Pedersen} og gårdejer Harald Søndergaard fremsatte ønsker om tilladelse til at benytte de dem tilhørende arealer til græsning.

Ved disse vedtagelser vedrørende græsning lagde man vægt på de pågældende arealers beliggenhed i nærheden af avlsbygninger og i forhold til ejendommenes øvrige arealer.

Endelig vedtog overfredningsnævnet at ændre fredningskendelsens bestemmelse om fjernelse af selvsåede nåletræer derhen, at sådan fjernelse, om den skønnes ønskelig, foretages ved fredningsnævnets foranstalt-

ing. uden udgift for ejeren.

Da overfredningsnævnet iøvrigt kan tiltræde det i kendelsen anførte, vil denne være at stadfæste med de af det foranstående følgende ændringer. På et nærværende kendelse vedhæftet kort nr. Hj 103 er grænserne for det fredede område indtegnet.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds den 12. juli 1950 afsagte kendelse vedrørende fredning af et areal med rimmer og dobber på Jerup Hede, Råbjerg sogn, stadfæstes med de af det foranstående følgende ændringer.

I erstatning udbetales følgende beløb:

Gdr. Aage Andersen, Bunken pr. Aalbæk.....	750 kr.
gdr. Jens Chr. Jensen Larsen, Bunken.....	2000 "
husmd. Jens Peter Christensen, Bunken.....	200 "
" Aksel Martin Henriksen, Bunken.....	550 "
husejer Chr. Pedersen, Bunken.....	1700 "
Af dette beløb udbetales 850 kr. til fru Clara Jul Skallerup, Jernbanegade 4, Hjørring, som afdrag på det til samme den 13. maj 1947 lyste pantebrev.	
Chr. E. C. Rump, Bunken pr. Aalbæk.....	250 "
dr. Niels Chr. Olesen, Raabjerg gl. præstegaard.....	1800 "
gdr. Carl Erik Troldborg, Troldborg pr. Aalbæk.....	500 "
gårdejerske fru Kristine Hjorth, Raabjerg pr. Aalbæk.....	200 "
fru Margrethe Suenson, Kgs. Nytorv 28, Kbhvn.	400 "
A/S Slaabakkegaardsfonden v/dir. Smith, Raabjerg pr. Aalbæk	200 "
husmand Ludvig Jensen Husth, Raabjerg pr. Aalbæk.....	200 "
fru Michaela Smith, Raabjerg pr. Aalbæk.....	200 "
Overretssagf. Aage Bjørndal, Holstebro.....	550 "
husmand Niels Peter Christensen, Skiveren pr. Aalbæk.....	200 "
gdr. Chr. Grothe Skiveren, Skiveren pr. Aalbæk.....	500 "
husmand Johs. Pedersen, Sørig pr. Aalbæk.....	<u>1500 "</u>

Transport 11.700 kr.

	Transprt	11.700 kr.
husmand Harald Søndergaard.....		1.900 "
" Arnold H. Madsen, Rimmen pr. Aalbæk.....		250 "
" Vald. Sørensen, Uggerhald pr. Aalbæk.....		850 "
gdr. Alfred Nielsen, Vester Lyngshede pr. Aalbæk.....		1.200 "
gdr. Thomas Lyngshede, Lyngshede pr. Aalbæk.....		<u>400 "</u>
		<u>16.300 kr.</u>

alt med renter 4% p.a. fra den 12. juli 1950 at regne, indtil betaling sker.

Erstatningen, ialt 16.300 kr. + renter udredes med 2/3 af statskassen og 1/3 af Hjørring amtsfond.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

F. Grage

overfredningsnævnets sekretær

FREDNINGSNÆVNET >

12/7-50

U d s k r i f t

a f

Protokol for naturfredningsnævnet
i Hjørring amtsrådsreds.

--:0:--

K e n d e l s e

afsagt den 12. juli 1950

i sag nr. 93/1945

Fredning af areal med rimmer og
dobber på Jerup hede, Raabjerg
sogn.

På foranledning af naturfredningsrådet er der for fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds og de dermed i forbindelse stående købstæder rejst sag angående fredning af karakteristiske arealer med rimmer og dobber på Jerup hede.

Naturfredningsrådet har til støtte for sin henvendelse anført følgende :

"Det vil være nævnet bekendt, at der i egnen nord for Frederikshavn på strækningen mellem Gaardbo sø og Elling findes et højst ejendommeligt landskab, bestående af de såkaldte rimmer og dobber, et landskab, som i sin karakter og tilblivelsesmåde indtager en ganske enestående stilling i vort land. Hele Skagens odde, d.v.s. hele terrænet nord for linien Frederikshavn - Tversted, er på et geologisk

set meget sent tidspunkt af landets historie bygget op ved et intimt sammenspil mellem havets kræfter, flyvesand og tørvemosedannelser. Disse kræfter kan i deres vekselvirkning, der yderligere kompliceres ved landets gradvis skete og forskelligartede hævnning, have frembragt meget vekslende landskaber, og et af de mærkeligste af disse er netop det her omhandlede. For ikke at bruge unødigt plads på nærmere forklaring og beskrivelse, tillader man sig at henvise til hoslagte uddrag af Axel Jessens "Vendsyssels Geologi" (D.G.U. V.rk. Nr.2) med tilhørende kort. Af denne beskrivelse vil det klart fremgå, at det drejer sig om et landskab af en meget karakteristisk egenart. I sin fulde udvikling eksisterer denne landskabstype kun i det omhandlede terræn nord for Frederikshavn. Mindre tilløb til en lignende dannelse findes dog også nord for Hals, men her dårligere udviklet.

Man må fra videnskabelig side stærkt understrege det ønskelige i, at et par egnede partier af dette terræn unddrages ødelæggelse ved den systematiske kultivering, der nu er påbegyndt, hvorfor man tillader sig at anmode nævnet om at søge 2 passende og særdeles karakteristiske arealer fredet,

Når man har valgt just disse 2 arealer, skyldes det, at de begge på en gang er karakteristiske for landskabet i deres geologiske opbygning, men samtidig så meget forskellige ved deres plantevækst, at de repræsenterer de for området ejendommelige typer af vegetationsformationer.

På det nordlige areal (syd for Lyngs hede) finder man begge de typer, der er fremherskende for den overvejende del af hele dette mærkelige landskab. De af sand opbyggede rimmer er tør lynghede med de dertil hørende plantearter, som det ikke vil være nødvendig her at anføre. I de af større eller mindre fugtighed prægede dober,

snart smalle, snart bredere dalsænkninger mellem rimmerne, er i tidens løb fremkommet en mosedannelse, hvis vegetationstyper er forskellige, alt efter graden af fugtighed og den benyttelse, de har været genstand for. Uden heller ikke for disse typers vedkommende at gå i enkeltheder skal det kun bemærkes, at man i dobberne finder dels "græsklædte" moser, en slags eng, der har været opretholdt som sådanne ved bjergning af hø, dels lyngmose, hvor tørvemassen har været af den beskaffenhed, at man har kunnet benytte disse arealer til tørveskær. Overgange mellem disse to typer forekommer i stor mængde.

På det sydlige areal (syd for Jerup station) er endnu bevaret et overordentlig smukt egekrat, der vidner om, at adskillige rimmer indenfor området i stedet for lynghede har kunnet bære i alt fald et tilløb til skovdannelse. Krattene er omtalt i A. Peter Gaardboe : Fortidsminder fra Vendsyssel (1893) og botanisk beskrevet af E. Warming i : Ekursionen til Skagen i Juli 1896 (Botanisk Tidsskrift, Bd. 21, S. 88 - 92). Det vil være af meget stor værdi at frede disse meget ejendommelige vidnesbyrd om, hvorledes eg og dens ledsagere af andre træarter, buske og urter har kunnet finde vej til rimmerne og der trods meget ublide kår bevaret tilværelsen gennem utvivlsomt lange tidsrum."

Naturfredningsrådet har med hensyn til fredningens indhold foreslået fredningen iværksat således, at arealerne forbliver i den nuværende tilstand.

Det nordlige areal er beliggende på Jerup hede i Raabjerg sogn og det sydlige på Jerup hede i Elling sogn, benævnt "Kalmer-rimmer".

Hvert af arealerne behandles under en særlig sag, og nærværende kendelse vedrører det nordlige.

Fredningsnævnet, der har besigtiget arealet, derunder også sammen med naturfredningsrådet, og i forbindelse hermed givet samtlige 24 lodsejere og andre i ejendommene berettigede lejlighed til at udtale sig, finder, at arealet på grund af dets ejendommelighed, egenartede skønhed og den naturvidenskabelige interesse, der er knyttet til det, bør bevares for eftertiden og derfor bør fredes.

Af de fremsatte udtalelser anføres følgende :

Gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen, matr. nr. 23a og 24a Raabjerg, Raabjerg sogn, har protesteret mod fredningen, idet han har oplyst, at der kan graves tørv på arealet. Han ønsker at afvente udviklingen, efterhånden som staten, (straffelejren på Kragsskovhede) opdyrker de omliggende arealer.

Husmand Aksel Martin Henriksen, matr. nr. 21a Raabjerg, har protesteret mod fredningen og sluttet sig til det af gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen anførte.

Husmand Frans Houkjær, matr. nr. 16a Raabjerg, har protesteret imod fredningen og oplyser, at gårdejer Kristen Nielsen har tinglyst brugsret til ejendommen. Gårdejer Nielsen har ligeledes protesteret, idet han har oplyst, at der graves tørv på arealet. Han har iøvrigt udtalt sig som gårdejer Jens Chr. Jensen Larsen.

Gårdejer Niels Chr. Olesen, matr. nr. 1a Raabjerg, har intet haft mod fredningen at erindre mod fuld erstatning, idet han har gjort gældende, at arealet bliver værdiløst for ham, hvis fredningen gennemføres. Han vil da hverken kunne grave tørv eller slå lyng som nu. Han mener dog, at den gode halvpart ved den af fredningsnævnet under sagens gang efter aftale med naturfredningsrådet foretagne ændring af det til fredning foreslåede areals grænser nu er udenfor fredningen. Hans indtægt er ca. 100 kr. årligt + et læs tørv. Han

påstår sig tilkendt i erstatning 200 kr. pr. ha.

Gårdejer Carl Erik Trolborg, matr. nr. 32a og 36a Raabjerg, har intet mod fredningen at erindre imod erstatning som de øvrige. Han bruger ikke parcellerne til noget.

Fru Kristine Hjorth, matr. nr. 11a Raabjerg, fru Margrethe Suenson, matr. nr. 10a Raabjerg, og fru Dagny Ingenohl, matr. nr. 9a Raabjerg, har alle forbeholdt sig erstatning, hvis der kan graves tørv på deres arealer.

Overretssagfører Aage Bjørndal, matr. nr. 29n Raabjerg, har samtykket i fredningen forudsat, at de tilstødende parcelejere samtykker og mod erstatning som disse.

Gårdejer Kristian Grothe Skiveren, matr. nr. 4a Raabjerg, har intet imod fredningen mod erstatning for lyngslagning og tørvegravning. Han ved ikke, om der er tørv i arealet, eller hvorledes det forholder sig med lyngslagning udover, at der bliver slået lyng til vejbelægning.

Husmand Johannes Petersen, matr. nr. 13e Sørig, Raabjerg sogn, har oprindelig protesteret mod fredningen, idet han har gjort gældende, at dobberne var opdyrket og beplantning af rimmerne påbegyndt, og at han ikke kunne eksistere på ejendommen, hvis fredningen skulle gennemføres. Efter at være gjort bekendt med, at de opdyrkede arealer stadig kan gøres til genstand for dyrkning, mener han nok at kunne eksistere på ejendommen, men vil helst være fri for fredningen og forlanger i erstatning 2000 kr. samt ret til at grave tørv til eget forbrug.

Husmand Kristen Jensen Svennum, matr. nr. 14a Sørig, har intet imod fredningen mod en erstatning af 200 kr. pr. ha, idet han bruger arealet til græsning af køer.

Husmand Niels Peter Madsen, matr. nr. 8a Sørig, har intet imod fredningen mod passende erstatning, fordi han ikke kan slå lyng.

Husmand Vald. Sørensen, matr. nr. 9a Sørig, har intet imod fredningen mod en erstatning af 200 kr. årlig i de første 20 år for at undlade at slå lyng og for fredningen i det hele. Han slår nu lyng til kommunevejene for ca. 200 kr. årlig.

Gårdejer Alfred Nielsen, matr. nr. 10b og 11 Sørig, har intet imod fredningen mod erstatning. Han har oplyst, at han har en 40 årig plantage på 2 ha af arealet, og at der er muresand i nogle af bakkerne. Han forbeholder sig ret til at foretage nyplantning i plantagen og til at tage sand til eget brug; i modsat fald må erstatningen forhøjes. Det samme gælder, hvis han ikke må afgræsse arealet med køer.

Gårdejer Thomas Lyngshede, matr. nr. 12a Sørig, har intet haft mod fredningen at erindre.

Husmand Chr. Pedersen, matr. nr. 20g Raabjerg, har intet imod fredningen mod en erstatning på 175 kr. pr. ha, svarende til den pris, han gav for arealet, da han købte det i 1947.

Raabjerg sogneråd har protesteret imod fredningen f.s.v. denne måtte lægge hindringer i vejen for gennemførelsen af projektet til en vej fra Aalbæk til Sindal.

Det bemærkes, at fru Clara Jul Skallerup forsåvidt angår matr. nr. 20g Raabjerg, og statskassen forsåvidt angår matr. nr. 12a Sørig, har anmodet om, at den erstatning, der eventuelt kommer til udbetaling i anledning af fredningen, må blive indbetalt som ekstraordinært afdrag på de respektive lån.

Nævnet bestemmer herefter, at den del af følgende matr. nr., nemlig 22a, 23a og 24a, 34a, 21a, 20g, 19c, 16a, 1a, 32a og 36a, 11a,

10a, 9a, 8, 31a, 30a, 29n, 7a, 4a Raabjerg, Raabjerg sogn, og 13e, 14a, 8a, 9a, 10b og 11, 12a Sørig, Raabjerg sogn, der ligger indenfor den med en grøn skygget linie på det under sagen som bilag XIX fremlagte kort 1 : 4000 angivne grænse, og som tilhører de nedennævnte ejere, vil være at frede således, at der pålægges arealerne følgende servitut :

Tilstanden på arealerne må ikke forandres, men disse skal henligge på samme måde som hidtil. De må som følge heraf ikke yderligere opdyrkes eller beplantes, ligesom de ikke må græsses eller bebygges. Høslet på de smalle engstrimler kan dog finde sted i samme omfang som hidtil. Lyngslagning må ikke finde sted. Selvsåede nåltræer bør fjernes. Der må ikke på arealerne foretages gravning af jord, tørv, lyngtørv, sten, grus, sand eller ler eller i det hele taget noget som helst indgreb i jordsmonnet. Der må ikke på arealerne anbringes master, boder, skure eller andre indretninger, der kan virke skæmmende. Henlæggelse af affald må ikke finde sted. Jagten kan udøves som hidtil. Ejeren af matr. nr. 13e Sørig, nu husmand Johannes Petersen, der er den eneste lodsejer, der bor ved sin lod, kan som hidtil gøre sine fredede, opdyrkede arealer til genstand for dyrkning, ligesom han kan grave tørv til eget brug.

Der tillægges almenheden adgang til arealerne ad eksisterende vej og ret til at færdes til fods og til at opholde sig på arealerne, opdyrkede arealer dog undtaget. Dog må der ikke dannes nye stier, og teltslagning, kampering og bål-tænding er ikke tilladt.

Al færdsel og ophold på arealerne sker iøvrigt efter fredningsnævnets nærmere bestemmelse og under iagttagelse af de ordensregler, dette måtte foreskrive. Måtte det vise sig nødvendigt af hensyn til fredningen, kan nævnet helt eller delvist forbyde iærd-

sel og ophold på dele af arealerne.

Påtaleret har fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds og naturfredningsrådet, hver for sig eller i forening.

Efter at forlig forgæves har været prøvet, har nævnet fastsat følgende erstatninger :

<u>Matr. nr.</u>	<u>By og sogn.</u>	<u>ejer</u>	<u>ha</u>	<u>erstatning</u>
22a	Raabjerg by og sogn	gdr. Aage Andersen, Bunken pr. Aalbæk	4,90	750 kr.
23a og 24a	ibd.	gdr. Jens Chr. Jensen Larsen, Bunken	13,12	2000 "
34a	ibd.	hmd. Jens Peter Christensen, Bunken	0,96	200 "
21a	ibd.	hmd. Aksel Martin Henriksen, Bunken	3,67	550 "
20g	ibd.	husøjer Chr. Pedersen, Bunken	9,95	1500 "
		Af dette beløb udbetales 750 kr. til fru Clara Jul Skallerup, Jernbanegade 4, Hjørring, som afdrag på det til samme den 13. maj 1947 lyste pantebrev.		
19c	ibd.	hmd. Chr. Eriksen, nu Chr. E. C. Rump, Bunken pr. Aalbæk	1,69	250 "
16a	ibd.	hmd. Frans Ejnar Houkjær, Lødskovad pr. Aalbæk	1,14	200 "
1a	ibd.	gdr. Niels Chr. Olesen, Raabjerg gl. præstegård	10,60	1800 "
32a og 36a	ibd.	gdr. Carl Erik Trolborg, Trolborg pr. Aalbæk	3,19	500 "
11a	ibd.	gdrske. fru Kristine Hjorth, Raabjerg pr. Aalbæk	1,34	200 "
10a	ibd.	fru Margrethe Svendsen, Kgs. Nytorv 28, Kbhvn.	1,38	200 "
		at overføre	51,94	8150 kr.

<u>Matr. nr.</u>	<u>By og sogn</u>	<u>Ejer</u>	<u>ha</u>	<u>erstatning</u>
		overført	51,94	8150 kr.
9a	Raabjerg by og sogn	fru Dagny Ingenohl, nu fru Margr. Suenson	1,37	200 "
8	ibd.	A/S Slaabakkegaardsfonden, v/ dir. Smith, Raabjerg pr. Aalbæk	0,93	200 "
31a	ibd.	hmd. Ludvig Jensen Husth, Raabjerg pr. Aalbæk	0,95	200 "
30a	ibd.	hmd. Aksel Johannes Berg, nu fru Michaela Smith, Raabjerg pr. Aalbæk	0,93	200 "
29n	ibd.	Orsagf. Aage Bjørndal, Holstebro	3,55	550 "
7a	ibd.	hmd. Niels Peter Christensen, Skiveren pr. Aalbæk	0,96	200 "
4a	ibd.	gdr. Niels Chr. Marinus Nielsen, nu gdr. Chr. Grothe Skiveren, Skiveren pr. Aalbæk	3,08	500 "
13e	Sørig by, Raabjerg sogn.	hmd. Johs. Pedersen, Sørig pr. Aalbæk.	6,64	1500 "
14a	ibd.	hmd. Chr. Jensen Svennum, Hvims pr. Aalbæk, nu Harald Søndergaard,	12,44	1900 "
8a	ibd.	hmd. Niels Peter Madsen, nu hmd. Arnold H. Madsen, Rimmon pr. Aalbæk	1,65	250 "
9a	ibd.	hmd. Vald. Sørensen, Uggerhald pr. Aalbæk	4,72	850 "
10b og 11	ibd.	grd. Alfred Nielsen, Vester Lyngshede pr. Aalbæk	7,65	1200 "
12a	ibd.	gdj. Thomas Lyngshede, Lyngshede pr. Aalbæk	2,59	400 "
		Der findes ikke anledning til at udbetale nogen del af denne erstatning til statskassen.		
			<u>ialt</u>	<u>99,40 16300 kr.</u>

tilligemed renter heraf 4 % p.a. fra datoen for denne kendelse, ind-

til betaling sker.

På så vidt det fredede areal omfatter en del af et matrikulationsnummer, vil dette være at udstykke og det fredede at matrikulere særskilt uden udgift for ejeren.

Da gennemførelsen af denne fredning findes at være en sag af stor betydning for hele landet, vil de fastsatte erstatninger med renter være at udrede med $\frac{2}{3}$ af statskassen og $\frac{1}{3}$ af Hjørring amtsfond.

T n i b e s t e m m e s :

Den del af matr. nr. 22a, 23a og 24a, 34a, 21a, 20g, 19c, 16a, 1a, 32a og 36a, 11a, 10a, 9a, 8, 31a, 30a, 29n, 7a, 4a Raabjerg, Raabjerg sogn, og 13e, 14a, 8a, 9a, 10b og 11, 12a Sørig, Raabjerg sogn, der tilhører ovennævnte ejere, og som er beliggende på Jerup hede (Raabjerg kose) syd for Lyngshede, alt som angivet på det under sagen fremlagte kort, hvor det fredede areal er indrammet af en grøn, skygget linie, og hvorpå matr. nr.-ne er indtegnet, bør fredes som foran nærmere bestemt

Påtaleret har Fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds og naturfredningsrådet, hver for sig eller i forening.

I erstatning for fredningen betales som ovenfor nærmere specificeret ialt 16300 kr., der med renter 4 % p.a. fra den 12. juli 1950, indtil betaling sker, udredes med $\frac{2}{3}$ af statskassen og $\frac{1}{3}$ af Hjørring amtsfond.

Karsten.

Chr. Petersen.

A. Hjortlund.

---o:--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Naturfredningsnævnet for
Hjørring amtsrådsreds , den 13. juli 1950.

Karsten.

KORT>

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del,
Badehusvej 17, 9000 Aalborg,
telefon 9968 8461
mail:nordjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Den 27. april 2017

Frederikshavn Kommune

FN-NJN-14-2017: Afgræsning på Jerup Hede.

Fredningsnævnet har den 27. februar 2017 fra Naturstyrelsen Vendsyssel modtaget ansøgning om tilladelse til at foretage afgræsning på matr.nr. 9 Sørig, Råbjerg Ejerlav, der ejes af Naturstyrelsen.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen fremgår nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens omstændigheder

Arealerne er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 8. februar 1951 om fredning af Jerup Hede, der er en tilstandsfredning, som blandt andet indeholder en bestemmelse om, at arealerne ikke må afgræsses.

Naturstyrelsen har i sin ansøgning blandt andet anført, at området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde nr. 6 og habitatområde nr. 3. Delområdet er desuden udpeget som særligt plejekrævende natur, hvortil der kan søges tilskud efter landdistriktpuljen til opsætning af hegn og søges tilskud til afgræsning. Denne udpegning bygger på kortlægninger i overvågningsprogrammet NOVANA og omfatter arealer, hvor græsning anses for en nødvendig forvaltningsforanstaltning for de kortlagte naturtyper og således nødvendig for at leve op til habitatdirektivet.

Naturstyrelsen gennemfører i samarbejde med Frederikshavn Kommune og Kragsskovhede Fængsel i årene 2013-2018 et naturgenopretningsprojekt under EU's tilskudsordning LIFE+ Nature. Projektet kaldes LIFE WETHAB (Restoration of Wet Habitats in the Jerup Beach Ridge Plain) og har til formål at forbedre forholdene for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura-2000 område nr. 3. Det drejer sig alt overvejende om de lysåbne naturtyper, som er truede af tilgroning i området.

Som en del af LIFE-projektet foretages naturgenopretning i form af rydninger af træer og opvækst og genetablering af mere naturlig hydrologi. For at sikre naturtyperne mod tilgroning i fremtiden arbejder LIFE-projektet med at etablere afgræsning eller slet på de steder, hvor det er muligt. Græsning med robuste dyr vil kunne holde det meste af tilgroningen i skak og hjælpe med til løbende pleje af arealerne.

Sommerfuglen Hedepletvinge er også på udpegningsgrundlaget for Natura2000 område nr. 3. Sommerfuglen er afhængig af planten Djævelsbid, som også fremmes ved at genskabe og sikre lysåbne arealer. Sommerfuglens larvespind kortlægges årligt og hegnet opsættes så hovedparten af

spindene er uden for hegnet. På længere sigt ønskes en ekstensiv afgræsning, der tilgodeser sommerfuglen inden for hegnet. De første år er der brug for en lidt hård afgræsning for at bekæmpe invasive plantearter, primært Glansbladet Hæg. Den hårde afgræsning kan dog også tilgodese sommerfuglens nektarplanter og behov for at larvespind ikke overskygges.

Når arealerne ryddes og holdes åbne, er dette foruden en sikring af naturtyperne også med til at holde det meget karakteristiske rimme-dobbe landskab synligt, som er hovedformålet med fredningen.

Naturstyrelsen har henvist til et medsendt kortbilag, der viser det areal inden for fredningen, der ønskes afgræsset.

Sagens behandling

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 12. april 2017. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet ved formanden, dommer Niels Bjerre, det ministerielt udpegede medlem Tage Leegaard og det kommunalt udpegede medlem Per Faurholt. For Naturstyrelsen mødte Helle Kold Jespersen og Bjarke Huus. For Frederikshavn Kommune mødte Kresten Nikolaj Nielsen. For Danmarks Naturfredningsforening mødte Eigil Torp Olesen.

Naturstyrelsen oplyste, at der i 2000 er udarbejdet en plejeplan for arealerne. Efterfølgende har Naturstyrelsen opkøbt en del arealer. Da der i plejeplanen ikke er taget højde for, at det af fredningen fremgår, at der ikke må ske afgræsning, søges der nu om dispensation herfra for at sikre, at der på de tørre arealer vil kunne afgræsses, primært med Galloway-kvæg.

Frederikshavn Kommune havde ingen bemærkninger.

Danmarks Naturfredningsforening anbefalede projektet.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredning af arealer ved Jerup Hede betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3, kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Idet fredningsnævnet endvidere lægger til grund, at dispensation til afgræsning af arealerne vil medvirke til at sikre en opnåelse af fredningens formål, kan der meddeles dispensation til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljøklage- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Denne afgørelse sendes til:

1. Tage Leegaard,
2. Per Faurholt,
3. Miljøstyrelsen, København,
4. Frederikshavn Kommune, att. Kresten Nikolai Nielsen,
5. Naturstyrelsen, NST-4160-00327,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening v/ Eigil Torp Olesen,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening v/ Thorkild Lund,
10. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del,
Badehusvej 17, 9000 Aalborg,
telefon 9968 8461
mail:nordjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Frederikshavn Kommune

Den 10. april 2019

FN-NJN-6-2019: Afgræsning på Jerup Hede.

Fredningsnævnet har den 4. februar 2019 fra Naturstyrelsen Vendsyssel modtaget ansøgning om tilladelse til at etablere afgræsning på matr.nr. 11e m.fl. Sørig, Råbjerg, tilhørende Naturstyrelsen, samt en mulig fremtidig afgræsning af en del arealer tilhørende private lodsejere.

Naturstyrelsen har i en mail af 10. april 2019 nærmere oplyst, hvilke arealer, der er berørt:

Naturstyrelsens arealer:

Matr. nr. 29n Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 30d Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 31d Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 29n Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 4cr Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 8e Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 9m Sørig, Råbjerg

Matr. nr. 11e Sørig, Råbjerg

Private arealer:

Matr. nr. 9g Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 10d Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 11e Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 7o Råbjerg Ejerlav, Råbjerg

Matr. nr. 8d Sørig, Råbjerg

Fredningsnævnet har behandlet sagen som formandsafgørelse uden besigtigelse i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk.5 og har besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen fremgår nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Arealerne er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 8. februar 1951 om fredning af arealer ved Jerup Hede, der er en tilstandsfredning med bestemmelser om, at der ikke må græsses, men tages høslet på nærmere anførte arealer.

Det fremgår af sagens oplysninger, at der vedrørende de private arealer er sket overtagelse af Naturstyrelsen, bortset fra 2 mindre arealer.

Det fremgår endvidere, at det for så vidt angår den del af ansøgningen, der vedrører matr.nr. 8d Sørig, Råbjerg og 29n Råbjerg Ejerlav, Råbjerg, endnu ikke er afklaret med hensyn til lodsejernes deltagelse og med hensyn til, hvorvidt det er naturmæssigt gavnligt, samtidig med at være praktisk og dyreetisk muligt.

Fredningsnævnet har i en sag-FN-NJN-14-2017-Afgræsning på Jerup Hede - den 27. april 2017 meddelt en tilsvarende dispensation. Denne afgræsning blev etableret samme sommer, og det har vist sig, at græsningen har fungeret fint som naturpleje.

Fredningsnævnet kan henvise til ovennævnte afgørelse af 27. april 2017.

Ansøgningen er vedlagt et kort med angivelse af de berørte arealer.

Naturstyrelsen har oplyst, at det er en del af LIFE-projektet, at der foretages naturgenopretning i form af rydninger af træer, opvækst og genetablering af mere hydrologi. For at sikre naturtyperne mod tilgroning er det en del af projektet at etablere afgræsning eller slet på de steder, hvor det er muligt. Græsning med robuste dyr vil kunne holde det meste af tilgroningen i skak og hjælpe til med løbende pleje af arealerne.

Sommerfuglen Hedepletvinge er på udpegningsgrundlaget for Natura2000-område nr. 3. Sommerfuglen er afhængig af planten Djævelsbid, som også fremmes ved at genskabe og sikre lysåbne arealer. Sommerfuglens larvespind kortlægges hvert år, og hegning for græsning etableres derfor uden hovedparten af spindene. Det vil de første år med afgræsning blive nødvendigt med en hård afgræsning for at bekæmpe invasive arter som f.eks. Glansbladet Hæg. I hegningen påtænkes at etablere klaplåger eller lignende.

Rydning af arealerne vil tillige sikre, at det karakteristiske rimme-doppe landskab holdes synligt.

Frederikshavn Kommune har i mail af 27. februar 2019 bemærket, at projektet vil have en neutral eller positiv effekt på både arter, naturtyper og levesteder samt yngle- og rasteområder for dyre- og plantearter omfattet af Bilag-IV-arter.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredning af arealer ved Jerup Hede betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet må efter sagens oplysninger lægge til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet kan på grundlag af de foreliggende oplysninger meddele dispensation til det ansøgte, da det må antages, at den påtænkte afgræsning mv. må antages at have en gavnlig effekt på naturen og sikre en opnåelse af fredningens formål.

Det bemærkes, at Naturstyrelsen må drage omsorg for at indhente samtykke fra de private lodsejere, hvis det besluttes, at de påtænkte foranstaltninger også skal omfatte disse arealer.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017.

Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Denne afgørelse sendes til:

1. Tage Leegaard,
2. Per Favrholt,
3. Miljøstyrelsen, København,
4. Frederikshavn Kommune, att. Kresten Nikolaj Nielsen,
5. Naturstyrelsen, NST-4160-00327,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening v/ Eigil Torp Olesen,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,

9. Dansk Ornitologisk Forening v/ Thorkild Lund,
10. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Vendsyssel.